

Összefoglaló a Hegyvidéki Közösségi Költségvetés 2025/26. évi első ciklusának értékeléséről

Az értékelés célja az első Hegyvidéki Közösségi Költségvetési ciklus tapasztalatainak rendszerezett áttekintése, az erősségek, a fejlesztendő területek és a következő ciklusra vonatkozó módosítások azonosítása. A keret a *Participatory Budgeting World Atlas* folyamatlogikájából indul ki, a Hegyvidék saját folyamatához és a ténylegesen rendelkezésre álló adatokhoz igazított értékelési rendszer.

Az értékelés elsődleges intézményi referenciaforrása a 2026/27-es Közösségi Költségvetés koncepciójának módosításáról szóló képviselő-testületi előterjesztés tervezete. A dokumentum szerint az első ciklusban 238 ötlet érkezett, 35 lakossági ötlet került szavazólapra, 1087 fő 7725 szavazatot adott le, és 13 ötlet kerül megvalósításra. A teljes folyamatban több mint 1500 kerületi lakos vett részt.

Az értékelés módszertani alapjai

Az indikátorok kialakítása

Az értékelési keret kialakításának elsődleges nemzetközi kiindulópontja a *Participatory Budgeting World Atlas* 2020/21-es kiadása. Az atlasz nem kész minőségi indexet ad, hanem a részvételi költségvetés minimumfeltételeit és teljes életciklusát rendezí egységes keretbe.

A Hegyvidéken alkalmazott indikátorok ezért a döntési folyamat minőségétől (elérés, hozzáférhetőség, inkluzivitás, információ, szakmai értékelés, párbeszéd és döntési befolyás) a megvalósításon át a projektek fenntartásáig, hatásáig és az intézményi tanulásig követik a folyamatot.

Az Atlas logikáját a *Participatory Budgeting Project* értékelési ajánlásaival és kulcsmutatóival egészítettük ki, különösen a részvétel és elérés, a hozzáférhetőség és inkluzivitás, valamint a megvalósítás nyomon követése terén. A nemzetközi kereteket a Hegyvidéki Közösségi Költségvetés céljaihoz, folyamatához és a ténylegesen rendelkezésre álló – illetve a következő ciklusoktól rendszeresen gyűjthető – adatokhoz igazítottuk. A cél egy rövid, évről évre ismételhető minőségi értékelési keret kialakítása.

Közösségi költségvetés-minimumfeltételek

A minimumfeltételeket nem külön minősítjük: alapfeltételként kezeljük őket.

A Hegyvidéki Közösségi Költségvetés esetében mind a négy teljesül:

1. tényleges költségvetési keret áll rendelkezésre;
2. a lakosság javaslatot tehet a megvalósítandó projektekre;
3. a lakosság szavazással dönt a prioritásokról;
4. a kiválasztott projektek megvalósításához önkormányzati kötelezettségvállalás és formális végrehajtási rend kapcsolódik.

A visszajelzések és az értékelést megalapozó adatforrások

Az értékelés nem kizárólag a ciklus lezárását követő visszatekintésre épül. A folyamat egyes fázisai után belső értékelések készültek, több résztvevői és közreműködői csoporttól gyűjtöttünk visszajelzést, és a részvételi, kommunikációs, valamint adminisztratív adatokat is felhasználtuk. A fő visszacsatolási pontok a következők voltak:

- **Ötletbeadási szakasz:** a fázis lezárását követően belső értékelést tartottunk; az ötletbeadás szervezésében és lebonyolításában közreműködő felekkel retrospektív alkalmon gyűjtöttük össze a tapasztalatokat és fejlesztési javaslatokat.

- **Szomszédsági Tanács:** visszajelzést gyűjtöttünk a Tanács tagjaitól, valamint külön értékelést tartottunk a szervezésben, facilitálásban és lebonyolításban közreműködőkkel. Az értékelés során a résztvevőknek a folyamat egyes szakaszaiban küldött tájékoztató és visszacsatoló kommunikációt is áttekintettük. Ezek alapján rekonstruálható többek között az tagok felkészítésének módja, az információhoz és szakértői segítséghez való hozzáférés, a deliberáció menete, valamint az SZT döntéseinek későbbi szakmai értékelésével kapcsolatos visszacsatolás.
- **Szakmai értékelés:** a fázis után belső értékelést tartottunk, és a szakirodaktól is gyűjtöttünk visszajelzést az értékelési folyamat és az irodák közötti együttműködés működéséről. Ezek a tapasztalatok közvetlenül megjelennek a következő ciklus tervezett technikai és eljárási módosításaiban.
- **Szavazási szakasz:** a szavazást követően belső értékelés készült, emellett elemeztük a részvételi és kommunikációs adatokat. Az ötletgazdák utólagos kérdőíve a szavazási szakasz tapasztalataira és az ötletek népszerűsítésének támogatására is kitért.
- **A teljes ciklus lezárása után:** az ötletgazdák számára visszajelző kérdőívet küldtünk ki; 18 válasz érkezett, a kitöltések száma alapján ezeket tapasztalati visszajelzésként, nem reprezentatív mintaként használjuk. Emellett áttekintettük az adminisztratív és technikai folyamatokat, az ötletek státusz- és életútkezelését, valamint a ciklus egészének szervezési tapasztalatait.
- **Megvalósítás és következő ciklus:** a nyertes projektek végrehajtása során folyamatos kapcsolatot tartunk a megvalósító szakirodakkal, és terveink szerint negyedévente nyilvánosan frissítjük a projektek státuszát; lehetőség szerint az ötletgazdákat is bevonjuk. A következő ciklustól az értékelési indikátorokhoz szükséges adatok gyűjtését már előre megtervezve, folyamatosan végezzük (például elérés, részvétel, hozzáférhetőség, megvalósítási státusz és később a használat, illetve hatás mutatói).

Értékelési státuszok

Az indikátorokhoz státuszt rendeltünk, amely célja annak rövid jelzése, hogy az első ciklus tapasztalatai alapján az adott terület a folyamat erősségének tekinthető, további fejlesztési lehetőség azonosítható rajta, vagy a megvalósítás jelenlegi szakaszában még nem áll rendelkezésre elegendő tapasztalat az értékeléséhez. A „fejlesztendő terület” státusz nem azt jelenti, hogy az adott elem nem működött, hanem azt, hogy az értékelés alapján konkrét továbbfejlesztési lehetőség azonosítható.

- **Erősség** – az adott terület működése az első ciklus tapasztalatai alapján a folyamat erősségének tekinthető.
- **Fejlesztési lehetőség** – az adott terület lényegi elemei működtek, ugyanakkor az értékelés konkrét továbbfejlesztési lehetőségeket azonosított.
- **Még nem értékelhető** – a folyamat jelenlegi szakaszában még nincs elegendő tapasztalat vagy adat.

1. Elérés és részvétel

Státusz: Erősség

A közösségi költségvetés kommunikációja több, egymást kiegészítő online és offline csatornán zajlott. A képviselő-testületi előterjesztés szerint a folyamatban több mint 1500 kerületi lakos vett részt, 238 ötlet érkezett be, a szavazásban pedig 1087 egyedi résztvevő 7725 szavazatot adott le. A szavazás online és papíralapon is elérhető volt; az online szavazásban 896, a papíralapú szavazásban 191 fő vett részt. A közösségi költségvetés kommunikációja több, egymást kiegészítő csatornán zajlott.

A tájékoztatás megjelent a Hegyvidék Újságban, Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat és a Társadalmi Együttműködési és Közösségi Kapcsolatok Iroda (a továbbiakban: Részvételi Iroda) közösségimédia-felületein, valamint a program honlapján. A szavazási kampány során nagyobb elérésű közösségimédia-tartalomkészítőkkel is együttműködtünk, ami jelentősen növelte a program online láthatóságát. Az online kommunikációt offline tájékozódást segítő eszközök egészítették ki, többek között plakátok, tájékoztató szóróanyagok és személyes, nyitott események, ahol az érdeklődők közvetlenül is kérdezhettek és információt kaphattak a folyamatról.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Az elérési és részvételi indikátorok előre megtervezett, folyamatos gyűjtése mellett kommunikációs terv és médiakampány készül, körzeti ötletgeneráló eseményeket szervezünk, illetve lehetőség nyílik egyes társadalmi csoportok célzott megszólítására és releváns civil szervezetek bevonására.

2. Hozzáférhetőség

Státusz: Fejlesztési lehetőség

Az ötletbeadás és a szavazás egyaránt elérhető volt online és papíralapon, a személyes események helyszínválasztásánál pedig szempont volt a fizikai akadálymentesség. Minden tájékoztató anyagban törekedtünk a közérthetőségre annak érdekében, hogy a témát kevésbé ismerő lakosoknak is lehetősége legyen megismerni a program részleteit, feltételeit. A személyes segítségnyújtás lehetővé tette, hogy az online részvétel ne jelentsen kizáró feltételt. A Szomszédsági Tanács esetében a részvétel technikai akadályainak csökkentésére külön figyelem irányult: az ötletek digitális formában, könnyen olvasható PDF-ként és kereshető Excel-táblázatban is elérhetőek voltak, igény esetén nyomtatott változatot biztosítottunk, az online értékeléshez pedig eszköz és technikai segítség is rendelkezésre állt.

Rendszeres idegen nyelvű tájékoztatás ugyanakkor nem állt rendelkezésre. A következő ciklus koncepciója már kifejezetten lehetővé teszi idegen nyelvű ötletek beadását: ezeket a Hivatal az ötletgazdával való konzultáció után magyar nyelven teszi közzé.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Az idegen nyelvű ötletek befogadásának biztosítása, a személyes segítségnyújtás és fizikailag hozzáférhető helyszínek gyakorlatának fenntartása, valamint a digitális hozzáférhetőség tudatosabb ellenőrzése.

3. Bevonás (inkluzivitás) és reprezentáció

Státusz: További fejlesztés szükséges

A körzetek kialakítása során tudatosan törekedtünk a kerület különböző részeinek megjelenítésére a folyamatban. Az ötletbeadási szakasz során a különböző események is a kerület több részén kerültek megszervezésre, ahogy az ötletbeadási- és szavazást szolgáló személyesen látogatható pontok is a kerület számos különböző részén kerültek kihelyezésre.

Az ötleteket értékelő Szomszédsági Tanács kifejezetten úgy került összeállításra, hogy kor, nem, kerületi lakóhely és végzettség alapján minél sokszínűbb csoportokban tehessenek javaslatot a szavazólapra kerülő ötletekről.

A szavazólapra került projektek és az online szavazatok a négy körzet között viszonylag kiegyensúlyozottan oszlottak meg, ugyanakkor a résztvevők lakóhelyére vonatkozóan kevés adat áll rendelkezésre az értékeléshez.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Az értékeléshez szükséges, arányos és adatvédelmi szempontból indokolt területi és demográfiai adatok tudatosabb gyűjtése mellett egyes társadalmi csoportok célzott megszólítása, releváns civil szervezetek bevonása és célzott részvételi alkalmak szervezése.

4. Szabályok és információ minősége

Státusz: Fejlesztési lehetőség

A programról részletes honlaptartalmak, nyomtatott kisokos, plakátok, újságcikkek, hírlevelek, videók készültek és a Részvételi Iroda személyes ötletelő fórumokat is szervezett. Az ötletelő alkalmakon önkormányzati szakemberek segítettek a tájékozódást és az ötletek pontosítását. A Szomszédsági Tanács tagjai az ülések előtt megkapták az értékelendő ötleteket, a köztes eredményeket pedig olyan formában tettük elérhetővé, amelyben az eredeti és módosított címek, összevonási javaslatok, megjegyzések, pontszámok és helyezések is visszakövethetők voltak

Az ötletgazdák visszajelzései ugyanakkor azt mutatták, hogy nem volt mindenki számára kellően egyértelmű, pontosan milyen ötletek adhatók be, milyen szempontok szerint történik az értékelés, és mi indokolja az egyedi döntéseket.

Következő ciklus / fejlesztési irány: A beadható ötletek kritériumait már a folyamat elejétől világosan és több csatornán kommunikáljuk. Új kritériumrendszer és szakmai orientáló segédanyagok segítik az ötletgazdákat, külön figyelemmel az önkormányzati hatáskörök és a kötelező, illetve önkéntes feladatok közérthető bemutatására.

5. Szakmai értékelés átláthatósága és következetessége

Státusz: Fejlesztési lehetőség

A szakmai értékelésben résztvevő kollégák már az ötletbeadás során részt vettek a folyamatban és a személyes ötletbeadó alkalmakon, illetve a Szomszédsági Tanács munkája során is segítették a résztvevők tájékoztatását.

A Szomszédsági Tanács rangsora és összevonási, kisebb módosítási javaslatai a szakmai értékelés során érdemben érvényesültek. A szavazólapra nem javasolt ötletek közül egyet sem emelt vissza a szakmai ellenőrzés, és valamennyi szavazólapra került projektet az SZT is támogatta. Az SZT összevonási javaslatai, megjegyzései és rangsora szinte minden esetben megmaradtak; az eltérésekről a Tanács tagjai körzetenként részletes indoklást kaptak.

A visszacsatolás részletessége ugyanakkor nem minden érintetti csoport - különösen az ötletgazdák és a szélesebb nyilvánosság - felé volt azonos. A visszajelzések alapján a szakmai értékelésről több részlet megosztására van igény a résztvevők részéről.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Előzetes szakmai értékelés a Szomszédsági Tanács előtt, hozzávetőleges költségbecslés és szakmai kommentek beemelése a folyamatba, a belső technikai rendszer fejlesztése az ötletek életútjának követhetőségéhez, valamint az egyedi indoklások és az ötlet-életutak pontosabb dokumentálása a Szomszédsági Tanács és a szakmai értékelés során. Részletesebb kommunikáció az ötletgazdák felé, előre meghatározott és dokumentált szakmai szempontrendszer alkalmazása, valamint a szavazólapra kerülő ötletek egységes, semleges megfogalmazása.

6. Ötletgazdák bevonása és párbeszéd

Státusz: Teljesül, de fejlesztendő

A folyamat több ponton teremtett lehetőséget az ötletek közös fejlesztésére: személyes ötletelő fórumok működtek, az önkormányzati szakemberek segítséget nyújtottak, a Szomszédsági Tanács pedig az ötleteket megvitatta, módosíthatta és összevonhatta. A Szomszédsági Tanács munkája strukturált, többkörös deliberációra épült. A résztvevők az ötleteket előzetesen megismerhették, kiscsoportokban megvitatták, szakértői kérdéseket fogalmaztak meg, majd a szakértői válaszok birtokában ismételt megvitatták és értékelték azokat. A köztes eredményekhez egy következő ülésen vissza is térhettek, és azokat közösen finomíthatták.

A visszajelzések alapján az ötletgazdák részletesebb és rendszeresebb tájékoztatást szeretnének az eredeti ötletük státuszairól, az esetleges elutasítás indokáról.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Az ötletgazdákkal való kapcsolat erősítése az ötlet teljes életútja során: szükség esetén pontosító egyeztetés, az összevonásokról és módosításokról való tájékoztatás, elutasítás esetén indoklás, rendszeresebb státuszkommunikáció, valamint támogatás a szavazólapra került ötletek népszerűsítéséhez.

7. Döntési befolyás és elszámoltathatóság

Státusz: Erősség

A lakossági döntési befolyás nem kizárólag a végső szavazásban jelent meg. A Szomszédsági Tanács által kialakított prioritási sorrend érdemben meghatározta, mely ötletek kerültek szakmai vizsgálatra és végül a szavazólapra; a szakmai ellenőrzés nem emelt be olyan ötletet, amelyet a Tanács nem javasolt.

A lakossági szavazás ténylegesen meghatározta a megvalósításra kiválasztott projektek körét, előre rögzített költségvetési keret mellett. Az eredményeket nyilvánosságra hozták, és a nyertes projektek megvalósításához önkormányzati kötelezettségvállalás kapcsolódik. Fejlesztésre szorul, hogy az összevonások, módosítások és státuszváltozások a nyilvános felületen is részletesebben elérhetőek legyenek.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Egységes ötlet-életút nyilvántartás, megbízható státuszfrissítés és az egyedi döntési indoklások következetes kommunikációja.

8. Megvalósítás teljesítménye

Státusz: Még nem értékelhető

A nyertes projektek megvalósítása még folyamatban van, ezért a megvalósítási arány, a határidők és a tényleges költségek tartása jelenleg nem értékelhető.

Következő ciklus / fejlesztési irány: A projektek előrehaladásával párhuzamosan a tervezett és tényleges határidők, költségek és megvalósítási státusz rendszeres követése.

9. Megvalósítás átláthatósága és részvétel

Státusz: Még nem értékelhető

A megvalósítási szakasz még nem értékelhető érdemben, de a követés intézményi kerete kialakítás alatt áll. A Részvételi Iroda kapcsolatot tart a megvalósításért felelős szakirodákkal, és követi a projektek előrehaladását. A koncepció a megvalósítási szakaszban is kifejezetten részvételi megközelítést ír elő, az ötletgazdák és érintett lakosok bevonásával, valamint a megvalósítás lépéseinek részletes és naprakész nyilvános dokumentálásával.

Következő ciklus / fejlesztési irány: A megvalósítás státuszának negyedéves nyilvános frissítése; az eltérések és csúszások indoklása; lehetőség szerint az ötletgazdák bevonása a részletes tervezésbe és megvalósításba.

10. Projektfenntarthatóság

Státusz: Még nem értékelhető

A projektek többsége még nem jutott el olyan megvalósítási vagy üzemeltetési szakaszba, amely alapján a fenntarthatóság érdemben értékelhető lenne.

Következő ciklus / fejlesztési irány: A projekt lezárásakor rögzíteni szükséges a fenntartásért felelős szervezeti egységet, az üzemeltetés feltételeit és a szükséges erőforrásokat.

11. Használat és hatás

Státusz: Még nem értékelhető

A projektek hatása csak a megvalósítást és a megvalósult ötletek használati időszakát követően mérhető. Az értékelésnél nem indokolt minden projektre azonos hatásmutatókat alkalmazni.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Minden projektnél négy minimumkérdés vizsgálata: használják-e ténylegesen; az eredeti problémát kezeli-e; érzékelhető-e pozitív változás; jelentkezett-e nem várt hatás vagy probléma. Ezek mellett projektenként 1–2, a projekt céljához illeszkedő hatásmutató kijelölése.

12. Intézményi stabilitás és kapacitás

Státusz: Erősség

A közösségi költségvetés formális intézményi keretek között működik: a koncepciót a képviselő-testület fogadta el, a végrehajtást belső szabályozás rendezi, a koordinációhoz kijelölt szervezeti felelősség és több szakiroda együttműködése kapcsolódik. A folyamat ciklikus működésre épül; a következő ciklus előkészítése már az előző ciklus tapasztalatainak feldolgozásával indul, külön előkészítési szakasszal, szervezeti egységek közötti egyeztetéssel.

Következő ciklus / fejlesztési irány: A kialakított szervezeti és költségvetési keretek fenntartása, valamint a belső munkafolyamatok további standardizálása.

13. Tanulás és visszacsatolás

Státusz: Erősség

Az első ciklus értékelése több forrásra épül. A Szomszédügyi Tanács lezárását követően és az ötletgazdától a folyamat végén külön kérdőívben kértünk visszajelzést a résztvevőktől. Visszatekintő értékelést tartottunk az ötletbeadás és az Szomszédügyi Tanács lebonyolításában közreműködő partnerekkel; minden fő fázist követően belső értékelés történt. A tanulás és visszacsatolás nemcsak az első ciklus utólagos értékelésének része, hanem a Közöségi Költségvetés koncepciójának állandó eleme: minden ciklus végén a Hivatal elemzi a tapasztalatokat, egyeztet a résztvevőkkel és szakértőkkel, kutatásokat végezhet, majd ezek eredménye alapján módosíthatja a következő ciklust.

Következő ciklus / fejlesztési irány: Az indikátorokhoz kapcsolódó adatok folyamatos, előre megtervezett gyűjtése; a fázisonkénti belső értékelések és résztvevői visszajelzések fenntartása; az eredmények következő ciklusba történő dokumentált visszacsatolása.

Összefoglaló táblázat az értékelés eredményéről és a tervezett fejlesztésekről

	Értékelési szempont	Státusz	2026/27-ben tervezett fejlesztés
1	Elérés és részvétel	Erősség	Az elérési és részvételi adatok előre tervezett gyűjtése; kommunikációs terv és médiakampány; körzeti ötletgeneráló események; egyes társadalmi csoportok célzott megszólítása és civil szervezetek bevonása.
2	Hozzá-férhetőség	Fejlesztési lehetőség	Idegen nyelven beadott ötletek befogadása és az ötletgazdával egyeztetett magyar nyelvű közzététele; a személyes segítségnyújtás és a többszörös hozzáférés fenntartása; a digitális hozzáférhetőség tudatosabb ellenőrzése.

3	Bevonás, inkluzivitás és reprezentáció	Fejlesztési lehetőség	Arányos és adatvédelmi szempontból indokolt területi és demográfiai adatok tudatosabb gyűjtése; célzott események és kitelepülések egyes társadalmi csoportok számára; releváns civil szervezetek bevonása.
4	Szabályok és információ minősége	Fejlesztési lehetőség	Új, egyértelműbb ötletkritérium-rendszer; szakmai orientáló segédanyagok; az önkormányzati hatáskörök, kötelező és önkéntes feladatok közérthetőbb bemutatása; online tájékoztatók.
5	Szakmai értékelés átláthatósága és következetessége	Fejlesztési lehetőség	Előzetes szakmai értékelés az SZT előtt; költségbecslés és szakmai kommentek; SharePoint-alapú belső értékelés; előre rögzített szakmai szempontrendszer; pontosabb ötlet-életút és indoklások; egységesebb szavazólapi megfogalmazás.
6	Ötletgazdák bevonása és párbeszéd	Fejlesztési lehetőség	Pontosító egyeztetés szükség esetén; az ötlet változásairól és az elutasítás indokáról való tájékoztatás; rendszeresebb státuszkommunikáció; segítség a szavazólapra került ötletek népszerűsítéséhez.
7	Döntési befolyás és elszámoltathatóság	Erősség	Az ötletek teljes életútjának és a döntési indokoknak pontosabb nyilvános követése; az SZT számára további visszacsatolási pont biztosítása a szavazólap véglegesítése előtt.
8	Megvalósítás teljesítménye	Még nem értékelhető	A tervezett és tényleges határidők, költségek és megvalósítási státusz rendszeres követése.
9	Megvalósítás átláthatósága és részvétel	Még nem értékelhető	Negyedéves nyilvános státuszfrissítés; eltérések és csúszások indoklása; ötletgazdák és érintett lakosok lehetőség szerinti bevonása; a megvalósítás lépéseinek részletes és naprakész honlapos dokumentálása.
10	Projektfenntart hatóság	Még nem értékelhető	A projektek lezárásakor a fenntartásért felelős szervezeti egység, az üzemeltetés feltételei és a szükséges erőforrások rögzítése.
11	Használat és hatás	Még nem értékelhető	Projektenként minimumkérdések és 1–2 projektspecifikus hatásmutató meghatározása; később program szinten az együttműködés, a bizalom és az érzékelt döntési befolyás vizsgálata is megfontolható.
12	Intézményi stabilitás és kapacitás	Erősség	A szervezeti és költségvetési keretek fenntartása, a belső munkafolyamatok standardizálása és a SharePoint-alapú együttműködés bevezetése.
13	Tanulás és visszacsatolás	Erősség	Az indikátorokhoz kapcsolódó adatok előre tervezett, folyamatos gyűjtése; a fázisonkénti belső értékelések és résztvevői visszajelzések fenntartása; az eredmények dokumentált visszacsatolása a következő ciklusba.